



NORGES HØYESTERETT

Den 8. juni 2005 avsa Høyesterett dom i

HR-2005-00909-A, (sak nr. 2005/314), straffesak, anke,

A (advokat Gunnar K. Hagen)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (kst. førstestatsadvokat Randi Lucie Gabrielsen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Øie**: Saken gjelder straffutmåling for et simpelt tyveri og en mindre alvorlig narkotikaforbrytelse for en person med 30 tidligere domfellelser, jf. straffeloven § 61.
- (2) Bergen tingrett avsa 28. oktober 2004 dom med slik domsslutning:
 - ”1. A, født 0.0.1973, dømmes for overtredelse av straffeloven § 257 og straffeloven § 162, 1. ledd, jf. straffeloven §§ 61 og 62, til en straff av fengsel i 6 – seks – måneder, hvorfra går for utholdt varetekt 74 – syttifire – dager.
 2. A frifinnes for tiltalebeslutningens post I a).
 3. A frifinnes for kravet om idømmelse av saksomkostninger.”
- (3) A anket over straffutmålingen til Gulating lagmannsrett, som 14. januar 2005 avsa kjennelse med slik slutning:
 - ”1. Anken forkastes.
 2. Varetektsfradraget fastsettes til 124 dager.”
- (4) A har anket til Høyesterett over straffutmålingen.
- (5) *Jeg har kommet til at anken må tas til følge.*

- (6) A er funnet skyldig i simpelt tyveri av en Samsung P5500 mobiltelefon med kamera og filmopptaker fra spisesalen på et hotell i Bergen, og for ved to anledninger å ha ervervet til sammen elleve tabletter mogadon med det narkotiske virkestoffet nitrazepam.
- (7) A er 31 år gammel og narkotikamisbruker. Da han begikk de handlinger som vår sak gjelder, var han domfelt 30 ganger tidligere, i det vesentlige for vinnings- og narkotikakriminalitet av mindre alvorlig karakter. Den seneste domfellelsen var ved Bergen tingretts dom 8. juni 2004, hvor A ble ilagt en straff av fengsel i 90 dager, blant annet for simpelt tyveri. Han avsluttet soningen av straffen 5. august 2004 – tre dager før tyveriet av mobiltelefonen i vår sak.
- (8) Etter Gulating lagmannsretts kjennelse 14. januar 2005 er A domfelt på ny ved Bergen tingretts dommer 22. februar og 11. april 2005. Igjen dreier det seg om vinnings- og narkotikakriminalitet.
- (9) Uten gjengangerelementet ville straffen for tyveriet av mobiltelefonen etter mitt syn blitt en kortvarig betinget fengselsstraff. Narkotikaforgåelsen er så beskjeden at den isolert sett ville ha medført en bot. Spørsmålet i saken er hvilken vekt det skal ha at A er domfelt 30 ganger tidligere, og at det bare gikk tre dager fra soningen av den forrige dommen til tyveriet av mobiltelefonen.
- (10) Maksimumsstraffen i straffebudet øker som hovedregel til det dobbelte når en tidligere domfelt person på ny begår en straffbar handling av samme art som han tidligere er dømt for, jf. straffeloven § 61 første ledd. Forutsetningen er at vilkårene i § 61 andre ledd er oppfylt, og det er de i vår sak. Før lovendring 4. juli 2003 nr. 78 hadde norsk strafferett ingen generell bestemmelse om straffskjerpelse ved gjentakelse, men en rekke enkeltbestemmelser ga anvisning på skjerpet straff ved gjentakelse av nærmere bestemte lovbrudd. Det varierte hvor mye straffen kunne skjeper. For gjentatt tyveri kunne straffen forhøyes med inntil det halve, jf. straffeloven § 263.
- (11) Selv om lovendringen i 2003 var generell, var formålet særlig å skjerpe straffen for gjentatte vinnings-, volds- og seksualforbrytelser, jf. blant annet Ot.prp. nr. 62 (2002–2003) side 94 og Innst. O. nr. 118 (2002–2003) side 12. Men også før lovendringen ble tidligere domfellelser tillagt betydelig vekt i praksis, særlig ved forbrytelser av samme art, jf. Rt. 2004 side 365 med videre henvisninger til høyesterettspraksis. Om denne straffskjerpelsen gjennom rettspraksis heter det i Ot.prp. nr. 62 (2002–2003) på side 74:
- ”Departementet er kjent med at straffenivået for vinnings-, volds- og seksualforbrytelser er skjerpet de senere år, slik Den Norske Advokatforening påpeker. Etter departementets oppfatning er denne straffskjerpingen, som for øvrig varierer innenfor de tre aktuelle forbrytelseskategoriene, ikke alltid tilstrekkelig overfor visse gjengangere. Især gjelder dette for dem som til stadighet begår vinnings-, volds- og seksualforbrytelser, til stor skade og ulempe for andre. Overfor denne gruppen må samfunnet kunne reagere strengt. Både individualpreventive og allmennpreventive hensyn taler med tyngde for det. Høyesterett har i flere sammenhenger gitt uttrykk for at en straffskjerpelse gjennom rettspraksis bør skje skrittvis, jf. for eksempel Rt. 1994 s. 1552. Endres loven, vil domstolene kunne fastsette den ønskede straff uten å gå skrittvis frem.”**
- (12) Under høringen var en av innvendingene mot forslaget at skjerpet straff for gjengangerkriminalitet ville kunne ramme rusmiddelmisbrukere hardt. Den Norske Advokatforening uttalte dette om spørsmålet, gjengitt i proposisjonen på side 74:

”Utvalget kan ikke se at samfunnsforholdene rettferdiggjør betydelig heving av straffenivået i tillegg til den straffskjerpelse som har funnet sted de senere år.

Eksempelvis utgjør hovedtyngden av gjengangere innen vinningskriminalitet, rusmisbrukere som stjeler for å skaffe penger til stoff. Utvalget er enig i mindretallets uttalelse i Rt. 1997 s. 1976:

’Men i en rettferdighetstankegang veier det tungt for meg at de som det er tale om å straffe strengere, er mennesker som gjennomgående har narkotikamisbruk som et helt dominerende problem og også som motiv for sine tyverier. Mer straff hjelper ikke på disse problemene.’”

- (13) Til dette uttalte departementet følgende på side 74 i proposisjonen:

”Straffens størrelse må også vurderes konkret i forhold til det enkelte lovbrudd og den enkelte lovbrøyer. Straffen må i ethvert tilfelle være rimelig og rettferdig. Både handlingens grovhet, gjerningspersonens skyld og andre omstendigheter ved gjerningspersonen har vekt. Dermed vil det være rom for ved straffutmålingen å sonde mellom vinningsforbrytere som begår omfattende lovbrudd i vinningshensikt og med profesjonelt tilsnitt, og rusmisbrukere som stjeler for å skaffe penger til stoff.”

- (14) Justiskomiteen tok i Innst. O. nr 118 (2002–2003) ikke avstand fra disse synspunktene.
- (15) Jeg leser uttalelsene i forarbeidene som et klart signal fra lovgiverne om en generell straffskjerpelse overfor dem som til stadighet blir dømt for vinningskriminalitet. Videre går det frem at lovgiverne har forutsatt at det generelle nivået for gjentatt vinningskriminalitet skal skjerpes ytterligere, sammenlignet med den straffskjerpelse som før lovendringen hadde skjedd gjennom rettspraksis.
- (16) På den annen side presiseres det i forarbeidene at det fortsatt skal være forholdsmessighet mellom den straffbare handling og den utmålte straff. Og det understrekes at det er rom for en mindre omfattende straffskjerpelse overfor rusmisbrukere som stjeler for å skaffe penger til narkotika enn overfor vinningsforbrytere med profesjonelt tilsnitt.
- (17) Etter mitt syn er det ved straffutmålingen i vår sak naturlig å ta utgangspunkt i den straff som ble utmålt i avgjørelsen i Rt. 2004 side 365, som også gjaldt A. Han var den gangen dømt for et simpelt tyveri av en lommebok. Høyesterett satte straffen til fengsel i 120 dager. Men et flertall på tre dommere understreket at fengsel i 45 dager i utgangspunktet var den rette reaksjon ut fra prinsippet om forholdsmessighet mellom handling og straff. Når straffen likevel ble satt høyere, skyldtes det et ønske om å legge til rette for at A fikk et behandlingsopplegg straks han ble løslatt.
- (18) Handlingen var begått før ikrafttredelsen av den generelle straffskjerpelsesregelen i § 61, slik at denne bestemmelsen ikke kom til anvendelse. Høyesterett la dessuten vekt på at straffen skulle sones sammen med en tidligere dom hvor gjengangermomentet var tillagt betydelig vekt, og tok derfor hensyn til hva den samlede soningstid ville bli. Dette hensynet gjør seg ikke gjeldende nå.
- (19) På denne bakgrunn finner jeg at straffen i vår sak må bli markert strengere enn utgangspunktet for rettens flertall i saken fra 2004. Men etter mitt syn bør det – i tråd med uttalelsene i forarbeidene – også legges vekt på at A er en tungt belastet narkotikamisbruker som begår vinningskriminalitet for å finansiere sitt rusmisbruk.

Særlig gjelder det når det, som her, dreier seg om mindre alvorlig vinnings- og narkotikakriminalitet. Jeg finner etter dette at straffen bør settes til fengsel i 90 dager, som er avsonet ved de 124 dagene som A har sittet i varetekt.

(20) Jeg stemmer for denne

D O M :

I Bergen tingretts dom 28. oktober 2004 gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 90 – nitti – dager. Straffen er avsonet ved varetekt.

(21) Dommer **Støle:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(22) Dommer **Lund:** Likeså.

(23) Dommer **Bruzeliuss:** Likeså.

(24) Dommer **Aasland:** Likeså.

(25) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I Bergen tingretts dom 28. oktober 2004 gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 90 – nitti – dager. Straffen er avsonet ved varetekt.

Riktig utskrift bekreftes: